

УДК 78.071.2:785

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2026-2-10>

Єлизавета РОГОВСЬКА

викладач кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0000-0001-9456-5480

Бібліографічний опис статті: Роговська, Є. (2026). Виконавська мобільність як вагомий чинник розвитку аматорського вокального ансамблю. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 69–74, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2026-2-10>

ВИКОНАВСЬКА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ АМАТОРСЬКОГО ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ

Сучасний культурно-мистецький простір характеризується високою динамічністю, різноманітністю форм творчої взаємодії та підвищенням вимог до виконавської якості навіть у сфері аматорського мистецтва. Аматорські вокальні ансамблі дедалі частіше беруть участь у конкурсах, фестивалях, концертних проєктах і міжкультурних обмінах, що зумовлює необхідність оперативної адаптації до різних стилістичних напрямів, сценічних умов і організаційних форматів. У цих умовах особливої актуальності набуває поняття «виконавська мобільність», яке визначається як інтегративна якість ансамблю, що поєднує техніко-виконавські, стилістично-інтерпретаційні, ансамблево-комунікативні, психологічні та організаційно-адаптаційні характеристики.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності виконавської мобільності та визначення її ролі як ключового чинника розвитку аматорського вокального ансамблю. Для досягнення поставленої мети проведено аналіз сучасних наукових публікацій і досліджень, систематизовано структурні компоненти мобільності та розглянуто функції керівника колективу у процесі її формування. Методологія дослідження ґрунтується на комплексному системному підході та передбачає поєднання теоретичного аналізу літературних джерел, концептуальних моделей виконавської мобільності та узагальнення практичного досвіду функціонування аматорських вокальних ансамблів.

Наукова новизна статті полягає у комплексному розгляді виконавської мобільності як системної характеристики, що включає чотири рівні прояву: індивідуальний, міжособистісний, колективний та соціокультурний. Особлива увага приділена ролі керівника у забезпеченні технічної, стилістичної, психологічної та організаційної гнучкості ансамблю, а також застосуванню інноваційних методик для підвищення адаптаційного потенціалу колективу.

У висновках підкреслюється, що виконавська мобільність є показником творчої зрілості ансамблю, дозволяє ефективно реагувати на зміни умов виконання, зберігати художню цілісність і стабільність результату, а також виступає стратегічним чинником його розвитку та конкурентоспроможності у сучасному культурно-мистецькому середовищі.

Ключові слова: виконавська мобільність, аматорський вокальний ансамбль, ансамблева взаємодія, адаптаційний потенціал, сценічна гнучкість.

Yelyzaveta ROHOVSKA

Lecturer of the Department of Art Education, Ivan Franko Zhytomyr State University, Velyka Berdychivska street, 40, Zhytomyr, Ukraine, 10008

ORCID: 0000-0001-9456-5480

To cite this article: Rohovska, Ye. (2026). Vykonavska mobilnist yak vahomyi chynnyk rozvytku amatorskoho vokalnogo ansambliu [Performing mobility as a important factor in the development of an amateur vocal ensemble]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 69–74, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2026-2-10>

PERFORMING MOBILITY AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF AN AMATEUR VOCAL ENSEMBLE

The contemporary cultural and artistic space is characterized by high dynamism, a diversity of forms of creative interaction, and increased demands on performance quality, even in the field of amateur art. Amateur vocal ensembles are increasingly participating in competitions, festivals, concert projects, and intercultural exchanges, which necessitates rapid adaptation to various stylistic directions, stage conditions, and organizational formats. In this context, the concept of "performative mobility" becomes particularly relevant. It is defined as an integrative quality of the ensemble that combines technical and performance skills, stylistic and interpretive abilities, ensemble-communicative competence, psychological readiness, and organizational-adaptive characteristics.

The aim of the article is to theoretically substantiate the essence of performative mobility and to determine its role as a key factor in the development of amateur vocal ensembles. To achieve this aim, an analysis of contemporary scientific publications and studies was conducted, the structural components of mobility were systematized, and the functions of the ensemble director in the process of its formation were examined. The research methodology is based on a comprehensive systemic approach and involves a combination of theoretical analysis of literature sources, conceptual models of performative mobility, and the generalization of practical experience in the functioning of amateur vocal ensembles.

The scientific novelty of the article lies in the comprehensive consideration of performative mobility as a systemic characteristic, encompassing four levels of manifestation: individual, interpersonal, collective, and socio-cultural. Special attention is given to the role of the director in ensuring the technical, stylistic, psychological, and organizational flexibility of the ensemble, as well as the application of innovative methods to enhance the adaptive potential of the group.

The conclusions emphasize that performative mobility is an indicator of the ensemble's artistic maturity, enabling effective responses to changing performance conditions, maintaining artistic integrity and stability of results, and serving as a strategic factor in its development and competitiveness in the contemporary cultural environment.

Key words: performative mobility, amateur vocal ensemble, ensemble interaction, adaptive potential, stage flexibility.

Актуальність проблеми. Сучасний культурно-мистецький простір характеризується динамічністю, активними процесами глобалізації та цифровізації, розширенням форматів творчої взаємодії й підвищенням вимог до виконавської якості. Навіть у сфері аматорського мистецтва спостерігається орієнтація на професійні стандарти звучання, сценічної культури та художньої виразності. Аматорські вокальні ансамблі дедалі частіше беруть участь у фестивалях, конкурсах, концертних проєктах і міжкультурних обмінах, що зумовлює необхідність відповідати сучасним естетичним і організаційним вимогам.

У таких умовах особливої актуальності набуває здатність колективу швидко адаптуватися до змінних сценічних обставин, різних стилістичних напрямів, формату виступу та складу учасників, зберігаючи стабільну якість виконання. Саме ця інтегрована здатність до гнучкої перебудови та ефективної творчої реакції визначається поняттям «виконавська мобільність» і постає важливою умовою розвитку аматорського вокального ансамблю в сучасному культурному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика виконавської мобільності в контексті розвитку аматорських вокальних ансамблів набуває більшого поширення в сучасному науковому дискурсі, що зумовлено трансформацією

мистецького середовища та підвищенням вимог до якості ансамблевого виконавства. У працях українських науковців (зокрема Л. Залізняк, О. Осадчої, В. Сулова) увага зосереджується на ролі ансамблю як динамічної творчої системи, здатної реагувати на зміни соціокультурного середовища, що безпосередньо корелює з поняттям виконавської мобільності як ознаки його життєздатності та розвитку. Дослідження І. Сідорової, Д. Стребкової, І. Науменка акцентують увагу на стилістичній гнучкості аматорських колективів, аналізуючи процеси інтеграції різножанрового репертуару, варіативності інтерпретаційних моделей і впровадження елементів сучасної сценічної виразності. У цьому контексті мобільність трактується як здатність ансамблю адаптуватися до нових художніх форматів без втрати ідентичності. У роботах А. Зарицької, В. Мрочко, І. Кириченко, О. Гонтар розглядаються методичні аспекти підготовки керівників аматорських колективів, підкреслюється необхідність формування у них компетентностей, спрямованих на розвиток технічної, психологічної та організаційної гнучкості ансамблю. Водночас, питання виконавської мобільності як цілісного інтегративного чинника розвитку аматорського вокального ансамблю потребує глибшого наукового узагальнення.

Мета дослідження є з'ясування сутності виконавської мобільності та визначення

її значущості як ключового чинника розвитку аматорського вокального ансамблю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «виконавська мобільність» у контексті діяльності аматорського вокального ансамблю доцільно розглядати як багатовимірну інтегративну якість, що поєднує професійно-технічні, художньо-інтерпретаційні, психологічні та організаційні характеристики колективу. Йдеться не лише про швидкість опанування нового репертуару, а про цілісну здатність ансамблю гнучко реагувати на зміни художніх завдань, умов виконання та комунікативного середовища (Jers, 2022).

У загальнонауковому значенні мобільність трактується як здатність системи до швидкої перебудови та адаптації без втрати функціональної цілісності. Перенесене у сферу музичного виконавства, це поняття набуває специфічного змісту: виконавська мобільність означає збереження художньої якості звучання за умов змін – стилістичних, організаційних, кадрових або технічних.

Таким чином, виконавська мобільність – це:

- здатність до оперативної адаптації;
- гнучкість художнього мислення;
- стабільність результату в різних виконавських обставинах;
- відкритість до нових форм творчої взаємодії (Keller, 2014).

Для аматорського ансамблю ця якість має особливе значення, адже склад учасників часто змінюється, рівень підготовки є неоднорідним, а сценічні умови можуть суттєво відрізнятися від репетиційних.

Виконавська мобільність формується як сукупність взаємопов'язаних компонентів:

Техніко-виконавський компонент. Цей компонент є фундаментальним. Він охоплює: вокально-дихальну координацію; інтонаційну точність; ритмічну організованість; дикційну чіткість; динамічну гнучкість. Без достатнього рівня технічної підготовки неможлива справжня мобільність, адже адаптація до нових умов потребує автоматизованих навичок. Чим вищий рівень вокальної техніки, тим швидше учасники ансамблю можуть змінювати характер звуковедення, артикуляцію чи темброву модель (Агафонова, 2018).

Стилістично-інтерпретаційний компонент. Мобільність передбачає здатність працювати з різними стилістичними моделями – від

народнопісенного матеріалу до академічної або сучасної естрадної музики. Це вимагає: розуміння стилістичних особливостей жанру; варіативності фразування; адекватного тембрового налаштування; гнучкого динамічного планування. Ансамбль, який володіє стилістичною мобільністю, може в межах одного концерту переконливо виконувати твори різних епох і напрямів, не втрачаючи художньої цілісності (Дорічевстка, 2020).

Ансамблево-комунікативний компонент. Оскільки вокальний ансамбль є колективною формою музикування, мобільність значною мірою залежить від рівня внутрішньої взаємодії. До цього компонента належать: швидка реакція на диригентський жест; уміння слухати партнерів; балансування звучання; корекція інтонації в реальному часі; здатність до імпровізаційної взаємодії. Мобільний ансамбль функціонує як єдина акустична система, де кожен учасник здатний миттєво підлаштуватися до загального звучання (Sawicki, 2025).

Психологічний компонент. Виконавська мобільність неможлива без психологічної готовності до змін. До цього аспекту належать: сценічна впевненість; емоційна врівноваженість; стресостійкість; мотиваційна спрямованість; відкритість до творчих експериментів. Для аматорських колективів психологічна складова має особливе значення, оскільки учасники часто поєднують творчість із професійною діяльністю в інших сферах, що може впливати на емоційний стан і рівень зосередженості (Sawicki, 2025).

Організаційно-адаптаційний компонент. Цей компонент відображає здатність колективу ефективно функціонувати в різних зовнішніх умовах – при: зміні складу учасників; скороченні або розширенні партій; варіативності сценічного простору; різній акустиці приміщення; роботі з технічним обладнанням (мікрофони, підсилення звуку). Організаційна мобільність забезпечує стабільність концертної діяльності ансамблю та його конкурентоспроможність (Шнуренко, 2021).

Виконавську мобільність можна розглядати на кількох рівнях:

- індивідуальний рівень – гнучкість кожного учасника ансамблю;
- міжособистісний рівень – якість ансамблевої взаємодії;

– колективний рівень – цілісна адаптаційна здатність ансамблю;

– соціокультурний рівень – готовність до участі в різних культурних проєктах.

Такий багаторівневий підхід дозволяє розглядати мобільність як системну характеристику, а не окрему навичку (Jers, 2022).

Про наявність сформованої виконавської мобільності свідчать:

- швидке засвоєння нового матеріалу;
- стабільність якості виконання;
- стилістична переконливість;
- злагодженість звучання;
- упевнена поведінка на сцені;
- позитивна реакція на непередбачувані ситуації (Jers, 2022).

Отже, виконавська мобільність аматорського вокального ансамблю – це інтегрована професійно-художня якість колективу, що виявляється у здатності швидко, гнучко та якісно адаптуватися до змін репертуару, стилістики, сценічних умов і форм творчої взаємодії, забезпечуючи при цьому стабільний художній результат. Вона є показником зрілості колективу та важливою умовою його творчого розвитку в сучасному культурному просторі.

Формування виконавської мобільності аматорського вокального ансамблю є цілеспрямованим і системним процесом, у якому ключова роль належить керівнику колективу. Саме він виступає організатором творчого середовища, координатором художніх процесів, педагогом, психологом і стратегом розвитку ансамблю. Від його професійної компетентності, художнього мислення та управлінських здібностей залежить здатність колективу швидко адаптуватися до нових виконавських умов, зберігаючи при цьому високий рівень мистецької якості (Заверуха, 2022).

У цьому контексті діяльність керівника реалізується через низку взаємопов'язаних функцій, які забезпечують системне формування та розвиток виконавської мобільності колективу:

Художньо-стратегічна функція керівника. Керівник визначає загальну концепцію розвитку ансамблю, формує його творче обличчя та стратегічні орієнтири. Саме на цьому рівні закладаються передумови виконавської мобільності.

Так, продумана репертуарна стратегія є основою формування стилістичної гнучкості. Керівник: добирає твори різних жанрів і епох; варіює складність музичного матеріалу;

поєднує традиційний і сучасний репертуар; адаптує твори відповідно до можливостей складу. Завдяки різножанровому репертуару формується здатність ансамблю швидко перемикатися між стилістичними моделями, що є важливою ознакою мобільності.

Керівник має забезпечити не лише технічне опрацювання твору, а й його художню інтерпретацію. Формування виконавської мобільності передбачає навчання учасників аналізувати музичний текст, розуміти його стильову специфіку, історичний контекст і драматургічну логіку (Овчаров, 2015).

Педагогічна функція. Керівник аматорського ансамблю насамперед є педагогом, адже учасники колективу зазвичай мають різний рівень вокальної підготовки. Саме системна педагогічна робота створює технічний фундамент мобільності.

Формування виконавської мобільності неможливе без: постановки правильного дихання; розвитку резонансного звучання; удосконалення інтонаційної точності; формування навичок ансамблевого слуху. Керівник має впроваджувати регулярну вокально-технічну роботу, спрямовану на автоматизацію навичок, що дозволяє учасникам швидко адаптуватися до нових творів.

Ефективним засобом розвитку мобільності є застосування різних форм репетиційної діяльності: робота в малих групах; зміна розташування співаків; виконання партій у змінному складі; імпровізаційні вправи; читання з листа. Такі методи формують гнучкість мислення та готовність до нестандартних ситуацій (Ровнер, 2002).

Організаційно-управлінська функція. Керівник забезпечує стабільність і ефективність функціонування ансамблю як творчої системи.

Для аматорських колективів характерною є плинність складу. Завдання керівника – створити умови, за яких: нові учасники швидко інтегруються в ансамбль; партії можуть перерозподілятися без втрати якості; зберігається баланс звучання. Організаційна гнучкість сприяє підтриманню художньої стабільності навіть за кадрових змін.

Також керівник повинен передбачати:

- особливості акустики приміщення;
- специфіку роботи з мікрофонами;
- сценічну логістику;

– часові обмеження виступів.

Регулярне моделювання різних концертних ситуацій під час репетицій формує здатність колективу швидко пристосовуватися до нових умов (Заверуха, 2022).

Психологічна та мотиваційна функція. Психологічний клімат у колективі безпосередньо впливає на рівень виконавської мобільності. Керівник має створити середовище, у якому: учасники не бояться помилок; заохочується ініціатива; підтримується взаємоповага; цінується колективний результат. Психологічна безпека сприяє творчій відкритості та готовності до експериментів.

Участь у конкурсах, фестивалях, гастрольних поїздках потребує високого рівня психологічної витривалості. Тому керівник: готує ансамбль до сценічних навантажень; моделює ситуації публічного виступу; навчає методів саморегуляції; підтримує позитивну мотивацію. Саме така підготовка забезпечує стабільність виконання в умовах підвищеної відповідальності (Ровнер, 2002).

Комунікативно-координуюча функція. Керівник виступає центром комунікації всередині ансамблю. Він навчає: слухати партнерів; балансувати звучання; швидко реагувати на диригентський жест; коригувати інтонацію в процесі виконання. Поступово формується здатність ансамблю діяти як єдиний організм.

Керівник також представляє ансамбль у культурному просторі, організовує участь у творчих проєктах, налагоджує співпрацю з іншими колективами. Розширення творчих контактів стимулює розвиток мобільності через нові виконавські виклики (Keller, 2014).

Інноваційна функція. Сучасний керівник повинен бути відкритим до інновацій:

- використання цифрових ресурсів;
- робота з фонограмами та мультимедійними засобами;
- впровадження сучасних аранжувань;
- експериментальні форми концертних програм.

Інноваційність підвищує конкурентоспроможність ансамблю та стимулює його адаптаційні можливості (Шнуренко, 2021).

Отже, роль керівника у формуванні виконавської мобільності аматорського вокального ансамблю є системоутворювальною. Він одночасно виступає: художнім лідером, педагогом, організатором, психологом, менеджером творчих процесів. Саме комплексний підхід керівника до розвитку технічних, стилістичних, психологічних і організаційних аспектів діяльності забезпечує формування справжньої виконавської мобільності – як показника творчої зрілості та конкурентоспроможності колективу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виконавська мобільність є інтегративною системною якістю аматорського вокального ансамблю, що охоплює техніко-виконавський, стилістично-інтерпретаційний, ансамблево-комунікативний, психологічний та організаційно-адаптаційний компоненти. Вона виявляється у здатності колективу зберігати художню цілісність і стабільність результату в умовах змін репертуару, складу, сценічного простору чи формату виступу. Багаторівневий характер виконавської мобільності дає підстави розглядати її не як окрему навичку, а як показник творчої зрілості ансамблю та його спроможності до сталого розвитку в сучасному мистецькому середовищі.

Визначальну роль у формуванні цієї якості відіграє керівник колективу, діяльність якого охоплює художньо-стратегічні, педагогічні, організаційно-управлінські, психологічні, комунікативні та інноваційні функції. Саме комплексність і системність його впливу забезпечують цілеспрямований розвиток адаптаційного потенціалу ансамблю, підвищення рівня виконавської культури та конкурентоспроможності колективу. Таким чином, виконавська мобільність виступає не лише умовою ефективного функціонування аматорського вокального ансамблю, а й стратегічним чинником його художнього зростання та інтеграції в сучасний культурний простір.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у вивченні психологічних та мотиваційних аспектів, що забезпечують стійкість виконавської мобільності аматорського вокального ансамблю у різних концертних та конкурсних умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агафонова Г. О. Вокальне аматорство як культуротворчий феномен. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 4. С. 120–126.
2. Дорічевська О. С. Сталий розвиток аматорських вокальних ансамблів у часи соціальних трансформацій. *Молодий учений*. 2020. № 50. С. 168–181.

3. Заверуха О. Л., Чернета Т. О. Вокальний ансамбль: навч.-метод. посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2022. 116 с.
4. Овчаров О. В. Умови формування художньо-естетичного середовища в аматорських колективах. *Мистецька освіта в Україні*. 2015. Вип. 4. С. 112–118.
5. Павленко І. Вокальні ансамблі сучасного побутування. *Народознавчі зошити*. 2013. № 4. С. 722–726.
6. Ровнер В. М. Вокальний ансамбль: методика роботи з самодіяльним колективом. 2-ге вид. Київ : Музична Україна, 2002. 96 с.
7. Шнуренко Т. В. Аматорство як основа організації народних пісенних колективів: потенціал розвитку та вкорінення у практику виконавства. *Молодий вчений*. 2021. № 1(2). С. 299–302.
8. Jers H., Ternström S. Vocal Ensembles: Oxford Handbook of Music Performance. *Oxford Academic*. 2022. Volume 2. P. 399–417.
9. Keller P.E. Ensemble performance: Interpersonal alignment of musical expression. *Music Perception*. 2014. № 18. P. 260–276.
10. Sawicki J. Adaptation and synchronization – basic mechanisms in music performance. *Physics and Society*. 2025. № 4. P. 39–56.

REFERENCES:

1. Ahafonova, H. O. (2018). Vokalne amatorstvo yak kulturotvorchy fenomen. [Amateur vocal performance as a culture-forming phenomenon]. *Mystetstvoznavchi zapysky*. 4. 120–126 [in Ukrainian].
2. Dorichevska, O. S. (2020). Stalyi rozvytok amatorskykh vokalnykh ansambliv u chasy sotsialnykh transformatsii. [Sustainable development of amateur vocal ensembles in times of social transformations]. *Molodyi uchenyi*. 50. 168–181 [in Ukrainian].
3. Zaverukha, O. L., Cherneta, T. O. (2022). Vokalnyi ansambl: navch.-metod. posibnyk dlia studentiv ZVO. [Vocal Ensemble: A Teaching and Methodological Manual for University Students]. Korsun-Shevchenkivskyi : FOP Maidachenko I. S. 116 s [in Ukrainian].
4. Ovcharov, O. V. (2015). Umovy formuvannia khudozhno-estetychnoho seredovyscha v amatorskykh kolektyvakh. [Conditions for the formation of an artistic and aesthetic environment in amateur groups]. *Mystetska osvita v Ukraini*. 4. 112–118 [in Ukrainian].
5. Pavlenko, I. (2013). Vokalni ansambli suchasnoho pobutuvannia (zhanrovi osoblyvosti). [Vocal Ensembles in Contemporary Practice (Genre Features)]. *Narodознавчі зошити*. 4. 722–726 [in Ukrainian].
6. Rovner, V. M. (2002). Vokalnyi ansambl: metodyka roboty z samodiialnym kolektyvom. [Vocal ensemble: methods of working with an amateur group]. 2-he vyd. Kyiv : Muzychna Ukraina. 96 s [in Ukrainian].
7. Shnurenko, T. V. (2021). Amatorstvo yak osnova orhanizatsii narodnykh pisennykh kolektyviv: potentsial rozvytku ta vkorinennia u praktyku vykonavstva. [Amateurism as the Basis for Organizing Folk Song Ensembles: Development Potential and Integration into Performance Practice]. *Molodyi vchenyi*. 1. 299–302 [in Ukrainian].
8. Jers, H., Ternström, S. (2022). Vocal Ensembles: Oxford Handbook of Music Performance. *Oxford Academic*. 2. 399–417 [in English].
9. Keller, P. E. (2014). Ensemble performance: Interpersonal alignment of musical expression. *Music Perception*. 8. 260–276 [in English].
10. Sawicki, J. (2025). Adaptation and synchronization – basic mechanisms in music performance. *Physics and Society*. 4. 39–56 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

